

EV EKSENLİ ÇALIŞANLARIN KARŞILAŞTIĞI KAZALAR HASTALIKLAR ve TEHLİKELER

Nagihan DURUSOY ÖZTEPE
Dr. Pamukkale Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Giriş

Geçtiğimiz yüzyılın son çeyreği, işin doğasında yaşanan önemli değişimlere sahne olmuştur. Son yıllarda işgücü piyasaları, güvencesiz istihdamla birlikte anılan esnek çalışma şekillerinin artan oranda kullanımına şahitlik etmektedir. Geçici iş ilişkisi, kısmi süreli çalışma, çağrı üzerine çalışma, tele çalışma ve ev eksenli çalışma gibi istihdamın güvencesiz formları giderek artış göstermektedir. Dünya genelinde işle ilgili hastalık ve kaza oranlarındaki artışa baktığımızda, bu tür güvencesiz çalışma şekillerinin işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda da bozulmalara yol açtığı ortadadır.

Yaşanan ekonomik krizler ve artan rekabet ortamının maliyetleri düşürmek yönünde yarattığı baskı, tarihsel temelleri Sanayi Devrimi öncesine kadar dayanan ve üretimin eski bir formu olarak bilinen, ev eksenli üretim biçimlerini, üretim organizasyonunun önemli bir parçası olarak yeniden gün yüzüne çıkarmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde, ihracata dayalı sanayileşme büyüdükçe, ev eksenli çalışmayı da içeren fason üretim teknikleri artış göstermiştir. Özellikle tekstil, giyim, deri, halı, ayakkabı, oyuncak, ev eşyaları gibi emek yoğun tüketim mallarının üretiminde ev eksenli çalışma şekillerinin tercih edilmesi giderek yaygınlaşmıştır.

Ev eksenli çalışanlar, enformel sektör çalışanları

içinde en görünmez ve sosyal koruma açısından en savunmasız durumda olan gruplardan biridir. Bu grubun savunmasızlığı, büyük ölçüde, yoksulluktan ve sosyal güvenlik mekanizmalarından dışlanmalarından kaynaklanmaktadır. Yasal anlamda kayıt altına alınamayan bu grup ücret, örgütlenme, sosyal güvenlik, işçi sağlığı ve güvenliği, çalışma ve dinlenme süreleri gibi işçilik haklarından yararlanamamaktadır.

Ev eksenli çalışma, işçi sağlığı ve güvenliği açısından önemli bir çalışma alanıdır. Çalışılan mekânın ev olması, işin fabrika dışında işverenin gözetim ve denetimi olmadan yapılması, işle ilgili kaza ve hastalık riskini arttırmaktadır. Bu çalışma şeklinin konumuzla ilişkisi olan önemli bir diğer özelliği ise, çalışılan mekânın tüm hane üyelerinin bir arada bulunduğu ortak yaşam alanı olmasıdır. Bu durum, evde çalışan dışında, aynı mekân içerisinde bulunan tüm hane üyelerinin de aynı risklerle karşı karşıya kalması anlamına gelebileceği gibi; çalışılan mekân içinde farklı bireylerin bulunmasının kaza riskini arttırabileceği şeklinde bir çıkarımı da doğrular niteliktedir.

Bu çalışmanın amacı, ev eksenli çalışanların yaptıkları işle ilgili olarak karşılaşılabilecekleri kaza ve hastalık risklerini ortaya koyabilmektir. Çalışmada, öncelikle ev eksenli çalışma şekli ele alın-

çak; daha sonra ise çalışma mekânı ev olan bu güvencesiz istihdam formunda, karşılaşılan kazalar, hastalıklar ve tehlikeler incelenecektir.

Bir İstihdam Şekli Olarak Ev Eksenli Çalışma

Küresel yeniden yapılanma süreci içinde ev eksenli çalışmanın boyutu giderek artış göstermektedir. Küresel üretim zincirine, hâkim olan ve tam zamanında üretim sistemi olarak adlandırılan, malların çabuk ve zamanında karşılanma talebi, perakendecilik eğilimini ve eve iş verme sistemini arttırmıştır (1). Özellikle ihracata dayalı üretim yapan birçok firma için ev eksenli çalışma düşük işgücü fiyatlarıyla önemli maliyet avantajları sağlamaktadır. Avrupa, Japonya ve Kuzey Amerika gibi ülkelerdeki yüksek işçilik maliyetleri, firmaları, endüstrileşmiş ülkelere Güney Doğu, Güney Asya ve Latin Amerika gibi fason imalatın yaygın ve işgücü maliyetlerinin düşük olduğu ülkelere yöneltmiştir (2, 3). Bu açıdan bakıldığında, ev eksenli çalışma, Kuzeydeki ülkelerin emek maliyetlerini azaltma arayışının, gelişmekte olan ülkelerdeki fason üretim uygulamaları ile karşılanma çabaları sonucu hızla artmaktadır.

En genel tanımıyla, evde çalışan, işveren, taşeron ya da aracı arasındaki istihdam ilişkisini ifade eden ev eksenli çalışma şekli, parça başı ücret karşılığında, bağımlı ve fason çalışan ev işçileri ile herhangi bir işverene bağlı olmaksızın kendi hesabına ve sipariş üzerine çalışanlar olmak üzere üç tip istihdam ilişkisini ifade etmektedir. Kavramsal olarak, hukuksal statüleri birbirinden farklı çalışanları işaret eden ev eksenli çalışmanın bu farklı türleri, aslında gerçek hayatta birbiriyle iç içe geçmiş çalışma şekilleridir. Örneğin, ev eksenli çalışan bir kadın, siparişin yoğun olduğu dönemlerde işverene bağlı olarak çalışırken; işin olmadığı dönemlerde kendi hesabına çalışıp, daha sonra satmak amacıyla el işi yapabilmektedir. Bu emek faaliyetleri arasındaki geçişkenlik yalnızca belli dönemlerde değil, aynı gün içerisinde bile görülebilmekte; kadın her iki üretimi de birlikte gerçekleştirebilmektedir. Ev eksenli çalışmanın bu farklı türleri arasında, hangisinin kadın tarafından bir emek faaliyeti olarak yapıldığı konusunda kesin bir ayırım yapmak mümkün değildir.

Fason ilişki ağı içinde bir işverene bağlı olarak

ev eksenli çalışanlar, kendi hesabına ve sipariş usulüyle çalışanlara göre sömürü ilişkisini en fazla yaşayan gruptur. İtaat ya da bağımlılık ilişkisinin varlığı bu grubun temel özelliğini oluşturmaktadır (4). İşin firmadan, fason atölyeden ya da aracılardan alındığı bu ev eksenli çalışma şeklinde, yapılan iş karşılığında parça başı ücret ödenmektedir. Ev eksenli çalışanlar ile onları istihdam edenler arasındaki ilişkinin yapısı, süresi ve koşulları genellikle işveren tarafından belirlenmektedir. Çalışma alanları, işverenin işyeri dışındadır. Birden fazla ev eksenli çalışan bir araya gelerek mahalle aralarındaki küçük dükkânlarda çalışabildiği gibi, üretim genellikle işçinin evinde olmaktadır. Hammadde, işverenden ya da aracılardan temin edilmekte; ürünün üretimi sırasında kullanılan elektrik, ısınma gibi maliyetler doğal olarak kazançlarından kesilmektedir (5). Üretilen ürünler ise işin kalitesine göre, ya ihraç edilmekte ya da ulusal ve yerel pazarlara sunulmaktadır.

Ev eksenli çalışma şekli, tekstil ve konfeksiyon sektörleri başta olmak üzere, ayakkabı, deri, oyuncak imalatında, elektronik eşyaların montajı, gıda ve tıbbi malzemelerin paketlenmesi gibi farklı endüstri kollarında görülebilmektedir.

Bu çalışma şekli, büyük ölçüde kadınlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Ev eksenli çalışma, çalışılan yerin ev olması ve ev içi işlerin yerine getirilmesine imkan tanınması açısından formel sektöre giremeyen bir çok kadın tarafından başvurulan bir çalışma şekli olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle kırdan kente göç eden kadın işgücünün formel sektörün gerektirdiği yapısal niteliklere sahip olmaması, temel ve mesleki eğitimden yoksunluk gibi birtakım sosyoekonomik etmenlerin varlığı ile kadınların çalışmasının daha çok erkeğin izni ve denetimine tabi olması, bakım yükünün halen kadına atfedilmesi ve bu konudaki kamusal politikaların yetersizliği, kadınların işgücünün dışında kalmasına yol açmaktadır. Bütün bunlara yoksulluk ve hane gelirine katkıda bulunma isteği de eklenince, kadın işgücünün ev eksenli çalışma gibi, çalışmanın olumsuz formlarını içeren kayıt dışı sektör içinde istihdamı giderek artmaktadır.

Ev eksenli çalışma şeklinin diğer bir özelliği ise görünmez nitelikte oluşudur. İşin görünmezliği kayıt dışı olmasından ve resmi istatistiklerde yer almasından kaynaklandığı gibi, çalışma mekânının ev

olması işin görünmezliğini daha da arttırmaktadır. Bu çalışma şekli, bu işi yapan çoğu kadın tarafından da gerçek anlamda ücretli çalışma olarak görülmemekte; gündelik yaşamlarının normal bir parçası olarak kabul edilmektedir.

Ev eksenli çalışmanın göze çarpan bir diğer özelliği, parça başı ücretin düşük olmasıdır. Ücretler tek taraflı olarak işveren tarafından belirlenmektedir. Ev eksenli çalışanların pazarlık güçleri oldukça zayıftır. Buna karşılık, çalışma saatleri uzun ve belirsizdir. Çalışma süresinin belirsizliği büyük ölçüde iş akışına bağlıdır. Özellikle yoğun sipariş dönemlerinde eve alınan işi yetiştirmek için uzun saatler çalışmak zorunda olan ev eksenli çalışanlar, sipariş dönemleri dışında günlerce boş kalabilmektedir. Bu durum, çalışma süreleri ve buna bağlı olarak elde edecekleri gelirin miktarı konusunda öngöründe bulunmayı zorlaştırmaktadır.

Tüm dünyada giderek yaygınlaşmakla birlikte, ev eksenli üretim, yoğunlukla zor ve kısıtlanmış çalışma koşulları ile bilinmektedir. Formel işgücü piyasalarında benzer işleri yapan işçilerle karşılaştırıldığında, çalışma koşulları, sağlık ve güvenliklerini önemli ölçüde etkilemektedir. Her şeyden önce, çalışma mekânının ev olması, evde karşılaşılan sağlık ve güvenlik tehlikelerini tüm hane bireyleri için ortak risk haline getirmektedir. İkinci olarak, işin evde yapılması, çalışma alanı ile özel alan arasındaki sınırları kaldırmaktadır. Çoğu ev eksenli çalışan kadın, bir yanda işi yetiştirme baskısı, diğer yanda ise hanenin gereklerini yerine getirme kaygısı altında çalışmaktadır. İşin doğasından kaynaklı bu faktörler, uzun çalışma saatleri, ara verme ve dinlenme sürelerinin belirsizliği, ergonomik olmayan ekipmanlarla birleşince ev eksenli çalışma şeklinde hem fiziksel hem de ruhsal bir takım rahatsızlıkların görülme olasılığı artmaktadır.

Ev Eksenli Çalışanların Karşılaştığı Kazalar, Hastalıklar ve Tehlikeler

Ev eksenli çalışanların birçoğu, doğru aydınlatmanın ve yeterli havalandırmanın bulunmadığı sınırlı yerlerde, ergonomik olmayan ekipmanlar ve uzun çalışma saatleri ile birçok kaza riski taşıyan zayıf çalışma koşulları ile karşı karşıyadır. Evdeki ilk yardım imkânlarının yetersiz olması ve tıbbi bakıma ulaşamaması, karşılaşılan küçük kazaları ciddi ve tehlikeli rahatsızlıklar haline getirebilmektedir.

Ev eksenli çalışmada görülen kazaların büyük bir çoğunluğu kullanılan araç, gereç ve makinelerden kaynaklanmaktadır. Özellikle örgü ve dikiş makinesi, ütü, makas gibi tehlikeli aletlerden kaynaklanan kazalara ev eksenli çalışma şeklinde sıklıkla rastlanmaktadır. Kesilme, yanma, elektrik çarpması, hareketli makine parçaları ile temas sonucu oluşan yaralanmalar, ev eksenli çalışmada karşılaşılabilecek başlıca riskleri oluşturmaktadır. Bunun yanında, havai fişek, yıldızlı roket, maytap, oyuncak tabanca mantarları, mukavva kapsülleri gibi oyun ve eğlence aracı olan her türlü piroteknik maddelerin evlerde üretimi de çeşitli kazalarla karşılaşma olasılığını yükseltmektedir.

Bir işgünü içinde tekrarlanan iş döngüsü, uzun çalışma saatleri, düzensiz dinlenme süreleri gibi faktörlerin varlığına bağlı olarak yaşanan yorgunluk ve dikkat dağınıklığı ise bu kazaların yaşanma sıklığını arttırmaktadır. Avustralya'da yapılan bir araştırmaya göre, ev eksenli çalışanların fabrikada aynı işi yapan meslektaşlarına göre yaralanma oranlarının üç kat daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır (6). Aynı çalışmaya göre, aradaki bu fark, doğrudan, ev eksenli çalışanların uzun çalışma saatlerinden ve düşük parça başı ücret uygulamaları ile ilgili maruz kaldıkları baskılardan kaynaklanmaktadır.

Evde yaşanan kazaların önemli bir bölümü çalışma ortamı ile ilgilidir. Yapılan iş sırasında gerekli güvenlik önlemlerinin alınmaması kazalara davetiye çıkarırken; çalışma ortamı içerisinde iş ile ilgisi olmayan bireylerin (çocuklar, misafirler vs.) bulunması da kaza riskini arttırmaktadır. Japonya'da ev eksenli çalışanların sağlık sorunları üzerine yapılan bir araştırmada (7), görüşülen kişilerin yüzde 25,7'sinin iş ile ilgili hiçbir güvenlik önlemi almadığı ortaya çıkmıştır. Evde yapılan iş sırasında güvenlik önlemi almadığını söyleyen bu kişilerin yüzde 33,5'i bu tür önlemlere ihtiyaç duymadığını belirtmiştir. Geriye kalanlar ise, güvenlik önlemi almama nedenini finansal kaynakların yetersizliği, işi teslim ve hanenin taleplerini yerine getirme baskısının düzenli ara vermeyi engellediği ve evin güvenlik önlemleri almak için yetersiz kapasitede olduğu ile ilişkilendirmişlerdir. Bu durumun ortaya çıkardığı en açık sonuç şudur: Evde yaşanan kaza ve sağlık sorunları çoğu ev eksenli çalışan tarafından önemsizleştirilmekte ve dolayısıyla güvenlik önlemlerinin alınması çok da elzem görülmemektedir.

Hastalıklar

Evde yaşanan kazalar dışında, yapılan işe bağlı olarak çeşitli rahatsızlıkların ortaya çıkma olasılığı da oldukça yüksektir. Ev eksenli çalışanlarda en sık görülen hastalık, kas-iskelet sistemi rahatsızlıklarıdır. Kas-iskelet sistemi rahatsızlıkları, hareketsiz olarak aynı pozisyonda çalışmaktan kaynaklı, bel, boyun, bacak gibi rahatsızlıklardan, tekrarlayan işleri yapma sonucu oluşan bilek rahatsızlıklarına kadar birçok şekilde görülebilmektedir. Evde yapılan işle ilgili kas-iskelet sistemi rahatsızlıklarının başında sırt, boyun, kol ve bel ağrısı gelmektedir.

Bel ağrısı sık veya uzun süreli büküm, bükme veya diğer uygun olmayan gövde duruşu ile ilişkilidir (8) Dikiş makinesi başında uzunca bir süre aynı pozisyonda çalışanların bel ağrısı yaşama riski artmaktadır.

Boyun ağrısı ise, ev eksenli çalışmada karşılaşılan en yaygın rahatsızlıklardan bir diğeridir. Oturarak ve hareketsiz çalışma gibi manuel ve ağır işlerde, boyun ağrısı daha çok görülmektedir (9). Ev eksenli üretim şeklinin, özellikle, zanaat temelli, geleneksel üretim becerilerine dayalı formları, çoğunlukla kadınlar tarafından yerine getirilen, el emeğine dayalı, görsel dikkat gerektiren, hassas işlerdir. Bu işlerin yapımı, boynun öne eğilerek uzunca bir süre bükük kaldığı bir duruş şeklini gerekli kılmaktadır. Böyle bir duruş şekli boyun rahatsızlığı riskini artırmaktadır.

Kilbom'a göre, boyun rahatsızlıkları çalışma hayatında üç farklı nedene bağlı olarak ortaya çıkabilmektedir (9):

1. Yapılan işin yüksek bir görsel dikkat ile boyun-omuz bölgesi stabilizasyonu gerektirdiği durumlarda boyun ağrısının ortaya çıkma olasılığı yüksektir. Bu tür duruşlarda, boyun üzerindeki yük artmakta; bu durumun uzunca bir süre devam etmesi ise boyun ağrısına yol açmaktadır.

2. Yapılan işin kalitesi ve miktarı konusunda yüksek bir konsantrasyonun gerekli olduğu ve dolayısıyla boyun kaslarındaki aktivitenin artmasına sebep olan psikolojik faktörlerin yaygın olduğu işlerde boyun ağrısının görülme olasılığı yüksektir.

3. İlerleyen yaşla birlikte artan dejeneratif değişikliklerin, iş yüküne dayanma kapasitesini azalttığı durumlarda da boyun ağrısı ortaya çıkabilmektedir.

Ev eksenli çalışma şeklinde görülen kas iskelet sistemi rahatsızlıkları yukarıda bahsettiğimiz, yapı-

lan işe bağlı, uygunsuz duruş pozisyonlarından kaynaklanabileceği gibi, ergonomik olmayan ekipmanlarla çalışmak, ayrıca uygun çalışma/dinlenme döngüsüne uymamak gibi farklı faktörlerden de etkilenebilmektedir.

Ev eksenli çalışanların karşılaştığı diğer bir risk ise alerjik solunum sistemi rahatsızlıklarıdır. Ev eksenli çalışmada, alerjik solunum sistemi rahatsızlıkları, özellikle tekstil ve konfeksiyon işiyle uğraşan çalışanlarda, işin niteliğine bağlı olarak kumaş tozlarının solunması ile ortaya çıkmaktadır. Solunum sistemini etkileyen bu alerjik tozlar, bisinozis, öksürük, bronşit gibi rahatsızlıkları tetikleyebilmektedir (10, 11). Bununla birlikte, toza bağlı olarak, burun kaşınması, burun akıntısı, burun tıkanıklığı, hapşırık, gözlerde kaşınma ve sulanma gibi nezle belirtileri ile nefes almakta sıkıntı yaşanması gibi rahatsızlıkların görülme olasılığı da yüksektir.

Cilt ve deri problemleri, ev eksenli çalışanlarda görülen diğer bir rahatsızlıktır. Bunlar genellikle, maruz kalınan alerjen maddeler sonucu deride oluşan kaşınma ve kızarıklıklar şeklinde ortaya çıkmaktadır. Örneğin, Hindistan ve Pakistan'da tütsü yapma süreci, deride meydana getirdiği deformasyon nedeniyle tehlikelidir. Tütsü yapımında kullanılan testere tozu, çeşitli renk ve toksik kimyasallar ile karıştırılarak bir hamur elde edilmektedir. Bu işlem çıplak elle yapıldığında deride renk değişimine ve hasara yol açmaktadır (2).

Evde çalışanların sıklıkla dile getirdiği diğer bir risk faktörü ise göz rahatsızlıklarıdır. Düşük ve doğru olmayan aydınlatma koşulları altında uzun saatler çalışmak, görsel performansı olumsuz etkilemektedir. Uygun olmayan aydınlatma koşulları, aynı zamanda, yapılan iş ile ilgili kaza riskini de artırmaktadır.

Bütün bunların yanında, özellikle makine başında ya da ayakta yapılan işlerde uzun süre oturmak ya da ayakta kalmaktan kaynaklanan hazımsızlık, şişkinlik, ödem ve bitkinlik gibi rahatsızlıklar da ev eksenli çalışanlarda görülebilmektedir (2).

Evde çalışma, düzensiz gelir, uzun çalışma saatleri, evde çalışanların ve ailelerinin sağlığına zarar veren zehirli maddelere maruz kalmanın yanı sıra, toplumsal ortamlardan dışlanma ve sosyal korumadan yoksunluk anlamına da gelmektedir (12). Sağlık yalnızca fiziksel açıdan değil, zihinsel ve

toplumsal açıdan da tam bir iyilik halini ifade etmektedir. Dolayısıyla, insan sağlığının bütünlüğü, hem fiziksel hem de zihinsel iyilik halinin dengede olması ile sağlanabilir. Evde çalışma, birçok çalışmada yalnızlık hissi ortaya çıkarabilmektedir. Çoğu ev eksenli çalışan, depresyondan, stresten ve izole edilmiş çalışma ortamından şikâyet etmektedir (3). Sosyal destekten yoksunluk, yapılan iş üzerinde kendi zihinsel emeğini yansıtamama, yüksek çalışma hızı ve düşük beceri takdiri (10) gibi faktörlere bağlı olarak ortaya çıkan depresyon, hayata küsme, moral bozukluğu, umutsuzluk, kendini değersiz hissetme gibi durumlar, enformel sektörde ve ev eksenli çalışmada karşılaşılabilecek sosyo-psikolojik kaynaklı riskleri oluşturmaktadır.

Sonuç

Ev eksenli çalışma, ulusal ve uluslararası düzeyde, sabit maliyetlerini ve iş riskini azaltmak için daha fazla esneklik ve rekabet öngören farklı büyüklükteki şirketler ve farklı ekonomik birimler arasındaki fason ilişki ağı içinde ayrılmaz bir yere sahiptir. Bu çalışma şekli, hem düşük parça başı ücretin varlığına, hem de işin işyeri dışında yapılmasına olanak tanıdığı için ücret ve işyeri maliyetlerini düşürmesi açısından sermayeye önemli bir kar alanı sağlarken, güvencesiz çalışma ortamlarının yaygınlaşmasının da pratik bir örüntüsü olarak kabul edilmektedir.

Ev eksenli çalışma gibi işin fabrika dışı mekânlara taşındığı güvencesiz istihdam formları, karşılaşılabilecek risklerin boyutu göz önüne alındığında, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması açısından önemli alanları oluşturmaktadır. Özellikle çalışma mekânının ev olması, evde çalışan dışında hane içinde bulunan diğer bireyleri de ortak sağlık ve güvenlik riskleriyle karşı karşıya bırakmakta, bu riskleri toplumun geneline yaygınlaştırmaktadır.

Evde yapılan işin görünmez niteliği ve işverenin gözetim ve denetiminden uzak yerine getirilmesi, yasal anlamda iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin uygulanmasını ve denetlenmesini imkânsız hale getirmektedir. Buna ek olarak, evde çalışanların mesleki sağlık ve güvenlik konusundaki bilgilerinin ve bunu kullanma kapasitelerinin yetersiz oluşu da karşılaşılan diğer bir sorundur.

Ev eksenli çalışma şeklinde karşılaşılan en büyük risklerden bir diğeri ise, yaşanan sağlık problemlerinin iş ile ilgisinin kurulamamasıdır. Bu durum, karşılaşılan sorunların çözümüne dönük koruyucu önlemlerin uygulanmasını zorlaştırmakla birlikte, alınması gereken güvenlik tedbirlerini de önemsizleştirmekte ve ihmaller zincirine bağlı bir dizi riski de beraberinde getirmektedir. Aynı zamanda, meydana gelen iş kazalarının da basit kazalar olarak tanımlanmasına ortam hazırlayan böyle bir durum, yaşanan kazaların iş kazası mevzuatının dışında kalmasına yol açmakta ve dolayısıyla hak kayıplarına neden olmaktadır.

Ev eksenli çalışma şeklinde, etkili sağlık ve güvenlik önlemi, her şeyden önce bu işin görünürlüğünün sağlanmasını gerekli kılmaktadır. Bu noktada, ev eksenli çalışanların ekonomik ve hukuki statülerinin belirlenmesine ihtiyaç vardır. Bu durum enformel istihdamın en korunmasız gruplarından birini oluşturan ev eksenli çalışanların istihdam bazlı haklardan yararlanması ve sosyal koruma sorununun çözülmesi açısından oldukça önemlidir.

Günümüzde, evde çalışanların önemli bir kısmı sosyal güvenceye sahip değildir. Yapılan işten kaynaklı kaza ve hastalıkların tedavisinde, uygun sağlık hizmetlerine ulaşamayan bu grup için, mesleki sağlık ve güvenlik önlemlerinin alınması daha da önem taşımaktadır. Bu sorunların çözümünde, evde çalışanların yasal anlamda görünürlüklerini sağlayacak mekanizmaların harekete geçirilmesi ve iş sağlığı ve güvenliği konusundaki yasal düzenleme-

lerin evde çalışanları da kapsayacak şekilde genişletilmesine ihtiyaç vardır. Bu alanda atılacak adımlar, hem işverenleri hem de ev eksenli çalışanları içerecek etkili bir iş sağlığı ve güvenliği eğitim politikasıyla eş zamanlı yürümelidir.

Kaynaklar

1. Carr M, Chen MA, Tate J. "Globalization and Home-Based Workers", *Feminist Economics*, 2000;6(3):123-142.
2. Mehrotra S, Biggeri M. Social Protection in the Informal Economy: Home Based Women Workers and Outsourced Manufacturing in Asia, Innocenti Working Paper No: 97, UNICEF Innocente Research Centre, 2002, <http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/iwp97.pdf>, Erişim Tarihi (05.04.2008).
3. Freeman D. "Homeworkers in Global Supply Chains", *Greener Management International*, 2003;43: 107-118.
4. Tomei M. Home Work in Selected Latin American Countries: A Comparative Overview, Series on Homeworkers in the Global Economy, Working Paper No.1, International Labour Organization, 2000, Geneva.
5. Sinha S. Rights of Home Based Workers, National Human Rights Commission, India, 2006, <http://www.nhrc.nic.in/Documents/Publications/Home-based.pdf>, Erişim Tarihi (10.04.2008).
6. Nossar I, Johnstone R, Quinlan M. Regulating Supply-Chains to Address the Occupational Health and Safety Problems Associated with Precarious Employment: The Case Of Home-Based Clothing Workers in Australia. The Australian National University, Working Paper 21, 2003.
7. Spinks WA. "A Survey of Home-Based Workers in Japan: Emerging Health Issues", *Journal of Occupational Health*, 2000; 44:248-253.
8. Riihimaki H. "Low-Back Region", *Encyclopaedia of Occupational Health And Safety*, ILO, 1998, vol:1, part:1, http://www.ilo.org/safework_bookshelf/english?d&nd=170000102&nh=0, Erişim Tarihi (10.11.2012)
9. Kilbom A. "Neck", *Encyclopaedia of Occupational Health And Safety*, ILO, 1998, vol:1, part:1, http://www.ilo.org/safework_bookshelf/english?d&nd=170000102&nh=0, Erişim Tarihi (10.11.2012)
10. Shachter EN. "Respiratory Effects and Other Disease Patterns in the Textile Industry", *Encyclopaedia of Occupational Health And Safety*, ILO, 1998, http://www.ilo.org/safework_bookshelf/english?d&nd=170000102&nh=0, Erişim Tarihi (10.11.2012)
11. Tassie J. "Home Based Workers At Risk: Outworkers and Occupational Health and Safety", *Safety Science*, 1997;25(1-3):179-186.
12. Erdut T. "İşgücü Piyasasında Enformelleşme ve Kadın İşgücü", *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 2005;6(3): 11-49. ●